

Årsrapport om forskning og innovasjon

Spesialutsending for forskning Erik Yssen

Innledning

Rapporten gjennomgår sentrale saker for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU i 2025.

En viktig begivenhet i 2025 var Europakommisjonens forslag til nytt langtidsbudsjett for EU ('Multiannual Financial Framework' (MFF)) for perioden 2028-2034 og forslag til nye EU-programmer som skal finansieres over dette budsjettet.

MFF og programforslagene ble lagt frem mot et bakteppe av økende geopolitiske spenninger, krig i Europa og skjerpet konkurranse globalt – politisk, militært og økonomisk. Strategisk autonomi og teknologisk lederskap har blitt et sterkere fokus i EU.

Kommisjonens går inn for et selvstendig rammeprogram for forskning og innovasjon også for neste periode, men det skal ses i nær sammenheng med et nytt europeisk konkurranseevnefond. Den samlede satsingen skal styrke Europas konkurranseevne, sikkerhet og forsvar.

EU har siden 2020 styrket arbeidet med Det europeiske forskningsområdet – European Research Area (ERA). En ny politikkagenda for ERA 2025-2027 ble vedtatt i 2025 og er under implementering. Kommisjonen har i 2025 også konsultert om en egen rettsakt for ERA som skal legges frem mot slutten av 2026.

Det har blitt arrangert to uformelle møter i Konkurranssevnerådet (forskningsministre) med deltakelse også av Norge og tre formelle møter.

Rapporten har seks deler:

- Kommisjonens arbeidsprogram for 2025
- Forslag til nytt rammeprogram for forskning og innovasjon
- Ny rettsakt om Det europeiske forskningsområdet
- EU-institusjonene i 2025
- Fremover

Kommisjonens arbeidsprogram for 2025

Kommisjonens [arbeidsprogram for 2025](#) følger opp de [politiske retningslinjene](#) fra 2024 for den andre Von der Leyen kommisjonen. De politiske retningslinjene trekker frem satsing på forskning og innovasjon, vitenskap og teknologi, som helt sentralt for økt konkurransekraft og for Europas posisjon i kappløpet for en ren og digital økonomi.

Arbeidsprogrammet for 2025 løftet frem nettopp behovet for økt konkurransekraft, men også trusler mot en regelbasert verdensorden, store endringer i Europas sikkerhetslandskap, klimaendringer og opprettholdelse av livskvalitet, inkl. mat- og energisikkerhet, natur og miljø.

I arbeidsprogrammet varslet Kommisjonen at de ville legge frem et forslag til et nytt [langtidsbudsjett for EU](#) (Multiannual Financial Framework (MFF)), som skulle være tettere koblet på EUs prioriteringer og mål, enklere og mer fleksibelt.

Andre initiativer i arbeidsprogrammet med relevans for forskning og innovasjon og forskningsprioriteringer i EU var blant annet:

- Competitiveness Compass (Q1)
- Clean Industrial Deal (Q1)
- AI Continent Action Plan (Q1)
- EU Start-up and Scale-up Strategy (Q2)
- Quantum Strategy of EU (Q2)
- EU Space Act (Q2)
- Ocean Pact (Q2)
- Bioeconomy Strategy (Q4)

I tillegg ble det lansert en rekke initiativer for forenkling av EU-lovgiving i form av såkalte 'omnibus'-pakker (bl.a. digitalt, bærekraft og forsvar), en spare- og investeringsunion for å utvikle et indre kapitalmarked og en rekke tiltak innenfor forsvar og sikkerhet, bl.a. en hvitbok om europeisk forsvar.

Konkurranseevnekompasset

Den første meldingen den nye Kommisjonen la frem var om et [konkurranseevnekompass](#). Meldingen ble lagt frem 29. januar 2025. Kompasset utgjør den overordnede planen for arbeidet med å styrke europeisk konkurranseevne i kommisjonens mandatperiode. EUs tilnærming skal baseres på en bred tilnærming til innovasjonsdrevet produktivitet. 13 flaggskiptiltak ble varslet. De omfattet også forskning og innovasjon, bl.a. en ERA-rettsakt, en rettsakt om innovasjon og tiltak på teknologiområder som kunstig intelligens, kvante, bioteknologi, avanserte materialer og rom. Tiltak for å fremme kompetanse og kvalitetsjobber inngikk også.

Forslag til nytt Horisont Europa (2028-2034)

Kommisjonen la 16. juli 2025 frem sitt forslag til [nytt langtidsbudsjett](#) for EU for perioden 2028-2034 og en større pakke med nye EU-programmer. Et hovedelement i MFF-forslaget var enklere, mer strømlinjeformede og harmoniserte EU-programmer der brukerne lettere kan finne og få tilgang på finansieringsmuligheter.

Før pakken ble lagt frem var det lenge spekulasjoner og diskusjoner om en mulig integrasjon av neste rammeprogram – FP10 - i det nye Konkurransesevnefondet. Flere aktører gikk mot dette. En [Warszawaerklæring](#) fra det uformelle ministermøtet om forskning under det polske formannskapet i mars 2025 ba om en uavhengig og effektiv finansiering av forskning og innovasjon i neste periode. Norge deltok i møtet.

I en tale på den årlige budsjettkonferansen til EU 20. mai 2025, klargjorde Kommisjonspresident Ursula von der Leyen at rammeprogrammet vil forbli et selvstendig program, men med tette koblinger til Konkurransesevnefondet. Ulike aktører uttrykte stor tilfredshet med dette, men pekte også på at mye var uklart om budsjett, innhold og koblingene til Konkurransesevnefondet.

Da forslaget ble lagt frem ble det klart at også neste rammeprogram for forskning og innovasjon skal hete Horisont Europa. Kommisjonen foreslår å øke budsjettet for Horisont Europa fra om lag **93 mrd. euro** i inneværende periode til **175/150 mrd. euro** (løpende/2025-priser) i neste periode. Endelig budsjett fastsettes i forhandlingene om neste langtidsbudsjett.

Norge ga to innspill til utviklingen av det nye rammeprogrammet (FP10) - se [her](#) og [her](#).

Satsing på konkurranseevne i neste periode

Kommisjonen foreslår at EUs hovedsatsing på konkurransekraft i neste periode skal skje gjennom [Det europeiske konkurranseevnefondet](#), [Horisont Europa](#), og en videreføring av [Innovasjonsfondet](#), som er basert på auksjonsinntekter fra klimakvoter. Satsingen skal skje i synergi med andre EU-programmer, inkludert kompetansetiltak i [Erasmus+](#).

I tråd med Draghi skal innsatsen konsentreres om de viktigste utfordringene og mulighetene for Europa, inkludert strategiske sektorer og teknologier for økt konkurransekraft og vekst, herunder oppskalering av bedrifter i Europa.

Konkurransesevnefondet baseres på en sammenslåing av 12 eksisterende EU-programmer. Norge deltar i de fleste av disse programmene i inneværende periode.

Forordningene for Horisont Europa og Konkurransesevnefondet er koblet, først og fremst ved at programmene deler fire like tematiske vinduer for økt konkurranseevne og vil ha felles styringsstruktur, arbeidsprogram og komiteer for dette som skal ligge i Konkurransesevnefondet. Horisont Europa skal her bidra med forskning og innovasjon,

primært samarbeidsprosjekter, mens Konkurransesevnefondet vil ha virkemidler for markedsopptak og spredning. Virkemidlene skal til sammen dekke hele verdikjeden.

De fire tematiske vinduene er:

- ren omstilling og industriell avkarbonisering;
- helse, bioteknologi, landbruk og bioøkonomi;
- digitalt lederskap;
- motstandsdyktighet, sikkerhet, forsvarsindustri og rom.

Det europeiske innovasjonsfondet (EIC) foreslås dessuten å kunne støtte innovasjon i kritiske teknologier med fokus på forsvarsanvendelse, i nært samarbeid med det fjerde politikkvinduet i Konkurransesevnefondet.

For begge programmene er det etablert minimumsambisjoner for andel av budsjettet som skal gå til klima- og miljømål - jf. annex III i MFF-dokumentet om [måloppnåelse i de neste EU-programmene](#):

- Konkurransesevnefondet: 43%
- Rammeprogrammet for forskning og innovasjon: 40%

I nåværende Horisont Europa er det klart størst norsk deltakelse i pilar to. En koordinert satsing mellom tiltak og ressurser i Horisont Europa og i Konkurransesevnefondet er derfor av særlig norsk interesse.

Prioriteringer i nye Horisont Europa

Horisont Europa foreslås å få fire pilarer, mot tre i det nåværende programmet. Den fjerde pilaren omhandler Det europeiske forskningsområdet (ERA). De tre øvrige pilarene er i stor grad gjenkjennelige fra nåværende Horisont Europa, med forslag til styrking av satsinger på blant annet grunnleggende forskning, forskermobilitet og – karrierer, kapital og innovasjon.

Pilar to omfatter i tillegg til konkurransekraft en satsing på samfunnet og globale utfordringer. Kommisjonen foreslår herunder å videreføre satsingen på [missions](#) frem til 20230, inkludert fire 'grønne' missions. Forslag til 11 nye '[moonshots](#)' kan etablere nye rammer for koordinering av innsats i Horisont Europa, inkludert innenfor ren luftfart, kvante, kunstig intelligens og havobservasjon.

Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT) er ikke omtalt eksplisitt i forslaget. Det kommer en egen melding om videreføringen av EIT i 2026. En ny satsing på teknologiinfrastrukturer kompletterer videre satsing på forskningsinfrastrukturer.

Horisont Europa og Konkurransesevnefondet deler regelverk, blant annet om utvikling av strategiske teknologier og sektorer i EU – jf. art. 10 i ECF om 'EU preferanse'.

Et flak med en oversikt over nye Horisont Europa finnes [her](#) og en nyhetssak [her](#).

Behandlingen av Horisont Europa i Rådet og Europaparlamentet i 2025

Diskusjonene om neste Horisont Europa startet opp i Rådet allerede dagen etter at forslaget var lagt frem – 17. juli. Det danske formannskapet for Rådet i andre halvdel av 2025 hadde da lagt opp til en første, uformell utveksling av synspunkter i et uformelt møte i Konkurransesevnerådet i København. Norge deltok her.

Den mer detaljerte behandlingen startet opp på arbeidsgruppenivå i Rådet etter sommerferien. Kommisjonen deltok i starten med presentasjoner og utdypninger. Behandlingen i Parlamentet startet opp noe senere på høsten. Også her har Kommisjonen deltatt i en rekke tekniske møter innledningsvis.

En oversikt over sentrale strukturer i Rådet og Parlamentet for behandlingen av Horisont Europa og Konkurransesevneprogrammet er gitt i vedlegg 1.

På politisk nivå er det to hovedtemaer i forhandlingene så langt:

- i) Måten Horisont Europa og Det europeiske konkurransesevneprogrammet er foreslått koblet på, inkludert styringen av programmene
- ii) Integrasjonen av forskning og innovasjon for flerbruksteknologier ('dual-use') og forsvarsanvendelse i nye Horisont Europa, som Kommisjonen foreslår å åpne for.

I et møte i Konkurransesevnerådet 29.-30. september ga ministrene støtte til Konkurransesevneprogrammet som et hovedinstrument for å tette investeringsgapet til USA og Kina. De var opptatt av at medlemslandene må bli fullt involvert i styringen av fondet. En diskusjon om teknologier med både sivil og militær anvendelse (flerbruksteknologier/'dual-use') og integrasjon av forsvarsformål omhandlet både muligheter og bekymringer knyttet til å integrere dette i nye Horisont Europa, som tradisjonelt har vært et sivil program. Det var generell støtte til åpning for 'dual-use', men flere ministre mente at forsvarsforskning og -innovasjon heller bør støttes av Konkurransesevneprogrammet.

I et nytt møte i Konkurransesevnerådet 8.-9. desember ble det oppdatert om status for forhandlingene om Konkurransesevneprogrammet. Det var også en diskusjon om strategiske prioriteringer for forskning og innovasjon, med tanke på de videre forhandlingene om Horisont Europa. Forsknings- og teknologiområder som ble trukket frem i møtet var bl.a. kunstig intelligens, kvanteteknologier, halvledere, 6G, avanserte materialer, bioteknologi og biovitenskap, robotikk og ren energi, særlig fusjon, samt grønt skifte/avkarbonisering og fred og sikkerhet. Ministrene pekte på et behov for større klarhet i sammenhengene mellom Horisont Europa og Konkurransesevneprogrammet.

I en første diskusjon i ITRE-komiteen 16. oktober var flere av parlamentarikerne kritiske til den tette koblingen mellom Horisont Europa og Konkurransesevneprogrammet. Flere uttrykte bekymring for at det kan bli en for sterk 'top-down' styring av forskningen, og mente at dette kan motvirke innovasjon. De var også skeptiske til åpningen for 'dual-use', og mente at dette kan føre til økt administrativ byrde for deltakerne og redusert

internasjonal deltakelse. Noen fremholdt imidlertid at et rent sivilt rammeprogram ikke vil møte aktuelle utfordringer for Europa.

Fremskrittsrapport om Horisont Europa

Det danske formannskapet i Rådet la 28. november frem en såkalt '[Progress Report](#)' om forhandlingene på arbeidsgruppenivå i Rådet. Rapporten beskriver hvor det har avtegnet seg en foreløpig enighet mellom medlemslandene om forslaget til nytt rammeprogram og hvor det gjenstår diskusjoner som må følges opp i 2026. Selv om rapporten viser til stor enighet om bl.a. pilar 1, er prinsippet at 'ingenting er bestemt før alt er bestemt'. Det danske formannskapet har fått mye ros for måten de har ledet forhandlingene på.

Assosierte land i nye EU-programmer

Både Konkurranssevnefondet og Horisont Europa åpner for hel eller delvis assosiering fra tredjeland. For land som planlegger å assosiere seg til rammeprogrammet er særlig tre temaer viktige, i tillegg til budsjettbidraget:

- i) Hvilke deler av programmene som er aktuelle for delvis assosiering
- ii) Muligheter for deltakelse i F&I-utlysninger under de fire tematiske konkurransevneviduene ved assosiering kun til Horisont Europa
- iii) Mulige restriksjoner på deltakelsen knyttet til EUs fokus på strategisk autonomi/EU-preferanse, forskningssikkerhet og dual-use.

I en [EFTA-EØS kommentar](#) av 18. november 2025 fremholdt de tre EFTA-EØS landene at eventuelle kvalifikasjonskrav i utlysninger på bakgrunn av strategiske og økonomiske EU-interesser ikke må være i strid med EØS-avtalen.

Ny rettsakt om Det europeiske forskningsområdet

EU har siden 2000 hatt en ambisjon om å utvikle et indre marked for forskning, innovasjon og teknologi - et europeisk forskningsområde (European Research Area (ERA)). 2025 var en milepæl for ERA med 25 år med samarbeid om ERA. Norge har deltatt i arbeidet med ERA siden starten. EU har også hatt et mål om investeringer i FoU i EU tilsvarende 3% av BNP siden 2002. ERA fungerer komplementært til rammeprogrammet og rammeprogrammet understøtter ERA.

Kommisjonen la 28. februar 2025 frem et forslag til en andre [politikkagenda for ERA for perioden 2025-2027](#) i form av et utkast til en rådsanbefaling. Tiltakene i agendaen søker å koordinere prioriteringer og politikk for å fremme ERA, og omfatter tiltak på områder som åpen vitenskap, forskningsinfrastrukturer, kjønn og likestilling, globalt samarbeid, kunstig intelligens og forskningssikkerhet.

Kommisjonen har i 2025 også startet opp et arbeid mot en egen rettsakt om ERA. En rettsliggjøring av (deler av) ERA-samarbeidet skal komplettere den frivillige innsatsen gjennom ERA politikkagendaer. En nettbasert høring for styrket kunnskapsgrunnlag (Call

for evidence) ble gjennomført i perioden 6. august til 10. september. Høringen ble fulgt opp med åpne, nettbaserte [konsultasjoner](#) fra 13. oktober 2025 til 23. januar 2026.

Hovedelementer i den foreslåtte ERA-rettsakten vil kunne være:

- *Investeringsmål*: Nasjonale forpliktelser for å nå et investeringsmål på 3 % av BNP til FoU, støttet av nye juridiske mekanismer.
- *Koordinering og samordning av politikk*: Forbedret koordinering av investeringer og politikk vil bli fremmet mellom EU og medlemsstatene, særlig på strategisk prioriterte områder.
- *Forbedringer i rammeverket*: Bedre betingelser for forskere når det gjelder forskerkarrierer, geografisk og tverrsektoriell mobilitet og tiltak for åpen vitenskap.
- *Sikre verdier*: Rettsakten skal bidra til opprettholdelse av grunnleggende verdier, inkludert vitenskapelig/akademisk frihet, etikk, integritet, kjønn og likestilling og like muligheter i hele ERA.

I 2025 har det også vært konsultert om en egen rettsakt om innovasjon. Denne vil være komplementær til ERA-rettsakten, og omhandler blant annet finansiering av oppstartsbedrifter og oppskalering, regulatoriske forhold for økt innovasjon og økt tilgang på forsknings- og teknologiinfrastrukturer for næringslivet. Begge rettsaktene vil legges frem i 2026. Mer informasjon om ERA finnes [her](#) og [her](#).

EU-institusjonene i 2025

Europakommisjonen

Midtveisevaluering av Horisont Europa

Kommisjonen presenterte midtveisevalueringen av Horisont Europa 30. april. Over 15 000 prosjekter hadde fått støtte så langt. Meldingen peker på programmets bidrag til framtidig økonomisk vekst, vitenskapelige gjennombrudd, kapital til innovative selskap og storskala samarbeid om mange forskningstemaer. Mer enn 80% av prosjektene i ERC har bidratt til vitenskapelige gjennombrudd eller viktige fremskritt. Den trekker også fram at såkalte «widening-land» gjør det bedre enn tidligere og at kvinner i økende grad leder samarbeidsprosjekter. Meldingen varsler også endringer i siste del av Horisont Europa, blant annet en åpning for flerbruksteknologier i Det europeiske innovasjonsrådet (EIC) - se under. Kommisjonens pressemelding finnes [her](#).

‘Choose Europe’

Under et høynivåmøte i Paris i regi av Frankrikes president Macron 5. mai, lanserte kommisjonspresident Ursula von der Leyen initiativet «Velg Europa». Tiltaket skal ikke minst tiltrekke flere internasjonale talenter til Europa, særlig ettersom forskere fra ulike deler av verden finner færre muligheter enn før i USA. Prestisjefylte stipender fra Det europeiske forskningsrådet og støtte til mobilitets- og karrieretiltak under virkemiddelet

Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) står sentralt. Nasjonale tiltak kommer i tillegg. Les mer om initiativet i delegasjonens nyhetsbrev [her](#) og på Kommisjonens nettside [her](#).

Miniomnibus om forsvarsberedskap

Kommisjonen la 17. Juni 2025 frem et forslag om økt forsvarsberedskap - [Defence Readiness Omnibus](#). Forslaget er knyttet til å realisere ReArm Europe planen og en ambisjon om å øke forsvarsinvesteringene i EU med 800 mrd. euro de neste fire årene. Initiativet skal styrke forsvarsindustrien gjennom forenklinger og fjerning av flaskehalser. Det skal også gi incentiver til økte investeringer Europas forsvarsteknologiske og forsvarsindustrielle base gjennom EU-programmer. For Horisont Europas del åpnes det for støtte til oppstarts- og vekstbedrifter innenfor dual-use og forsvarsteknologier i Det europeiske innovasjonsrådet (EIC), [STEP](#) og 'Scaleup Europe Fund' (se egen omtale).

I november 2025 ble det politisk enighet mellom Rådet og Parlamentet om forslaget. Enigheten omfatter også enighet om assosiering av Ukraina til Det europeiske forsvarsfondet, i tillegg til Norge. Pressemelding fra Rådet [her](#) og fra Parlamentet [her](#).

Revisjon av EuroHPC forordningen

Kommisjonen la 15. Juli 2025 frem et forslag om endringer i forordningen om Det europeiske fellesforetaket for superdatamaskiner - European High Performance Computing Joint Undertaking (EuroHPC JU). Fellesforetaket ble etablert i 2018 med sete i Luxembourg. Kommisjonen foreslo at ansvaret for etablering av såkalte gigafabrikker for kunstig intelligens (AI Gigafactories) legges til EuroHPC. KI gigafabrikker handler om å utvikle KI økosystemer innenfor forskning og industri basert på EuroHPCs superdatamaskiner. Det blir i tillegg en dedikert søyle for kvanteteknologi i EuroHPC. KI-gigafabrikker kan bare ligge i EU, men assosierte land kan inngå i konsortiene. KI gigafabrikker bygger videre på 19 allerede etablerte KI-fabrikker. Etter enstemmig tilslutning i Konkurranssevnerrådet i desember, blir det en utlysning om fem KI-gigafabrikker tidlig i 2026.

Strategier og planer

Kommisjonen fulgte også opp sitt arbeidsprogram og la frem flere planer og strategier med relevans for forskning, inkludert:

- [Clean Industrial Deal](#): Kommisjonen publiserte 26. februar et handlingsprogram for konkurranseevne i møte med høye energipriser og klimakrisen. Planen fokuserer på skifte til ren energi i energiintensiv industri, utvikling av 'clean tech' sektoren og sirkularitet, også gjennom forskning, innovasjon og kompetanse.
- [EUs strategi for kunstig intelligens](#): For å bli en global leder innen kunstig intelligens (KI) lanserte Europakommisjonen 4. april en handlingsplan for kunstig intelligens – AI Continent Action Plan. Planen fremholder at KI-landskapet i Europa er dynamisk, og drives av forskning, fremvoksende teknologier og et økosystem av startups and scaleups i sterk utvikling.

- [EUs strategi for oppstarts- og oppskaleringsbedrifter](#): Strategien, som Kommisjonen presenterte 28. mai, har mål om å videreutvikle økosystem for oppstarts- og vekstselskaper.
- [Den europeiske havpakten](#): Havpakten som ble lagt frem 4. juni skal sikre en helhetlig tilnærming til all havrelatert politikk i EU og skal støtte opp om seks prioriteringer. En av disse er havforskning, kunnskap, kompetanser og innovasjon.
- [Rettsakt om rom](#): EU lanserte 25. juni et utkast til «EU Space Act» for å harmonisere romvirksomhet og øke sikkerheten og bærekraften i sektoren. Kommisjonen skal herunder støtte kapasitetsbygging, forskning og innovasjon og opptak i industri og næringsliv av teknologiske løsninger.
- [EUs kvantestrategi](#): Kommisjonen presenterte 2. juli sin strategi som skal sørge for at Europa blir en global leder på kvante innen 2030. Strategien fokuserer på fem områder, med forskning og innovasjon som det første området.
- [EUs strategi for livsvitenskapene](#): Kommisjonen presenterte 2. juli en strategi som skal sørge for at Europa blir det mest attraktive stedet i verden for livsvitenskapene innen 2030. Strategien har ulike tiltak som vil kunne følges opp, bl.a. en egen rettsakt - Biotech Act.

Helt mot slutten av 2025 la Kommisjonen frem to meldinger om økonomisk sikkerhet: En felles melding med EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk om [styrket økonomisk sikkerhet for EU](#) og en egen handlingsplan om kritiske råvareavhengigheter - 'RESsourceEU Action Plan'. Fellesmeldingen omhandler blant annet behovet for å beskytte kritiske teknologier og infrastrukturer, og legger også vekt på forskningssikkerhet.

Rådet

Polsk formannskap, 1. januar – 30. juni

En hovedprioritering under det polske formannskapet var sikkerhet – eksternt, internt, informasjon, økonomisk, energi, mat og helse. For Konkurransesevnerådet var langsiktig konkurransekraft en prioritering, som en del av EUs økonomiske sikkerhet. Dette var andre gang Polen ivaretok formannskapet i Rådet.

På forskningsområdet var de viktigste sakene:

1. Rådsanbefaling om ny politikkagenda for ERA 2025-2027
2. Rådskonklusjoner om midtveiseevaluering av Horisont Europa (2021-2027)
3. Rådskonklusjoner om anvendelse av kunstig intelligens i forskning

Følgende møter ble avholdt:

Uformelt konkurranseevneråd (forskning): 11. mars

- Det uformelle møtet diskuterte en fremtidig strategi for 'startups and scaleups' og fremtiden til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

- En hovedsak var [Warszawa-erklæringen](#) om en effektiv og uavhengig finansiering av forskning og innovasjon i neste periode.
- Statssekretær Eileen Fugelsnes, Kunnskapsdepartementet, deltok på møtet.

Formelt konkurranseevneråd (forskning): 23. mai

- Politisk diskusjon om midtveiseevaluering av Horisont Europa (2021-2027)
- Politisk enighet om en anbefaling om en ny politikkagenda for ERA for 2025-2027
- Rådskonklusjoner om kunstig intelligens i forskning
- Oppdatering om et partnerskap i Horisont Europa for forskning og innovasjon i Middelhavsområdet (PRIMA)

Hovedresultater fra diskusjonene finnes [her](#). Ny politikkagenda for ERA 2025-27 er omtalt tidligere i rapporten.

Dansk formannskap, 1. juli – 31 desember

To overordnede prioriteringer for det danske formannskapet var hhv. et sikkert og et konkurransedyktig og grønt Europa. En hovedprioritering for Konkurranseevnerådet var å bygge på Konkurranseevnekompasset for å styrke EUs langsiktige konkurranseevne. En videreføring av grønt skifte var også prioritert. Dette var åttende gang Danmark ivaretok formannskapet i Rådet.

På forskningsområdet var de viktigste sakene:

1. Forhandlinger om forslag til rettsakter på forsknings- og innovasjonsfeltet knyttet til nytt langtidsbudsjett for EU for 2028-2034
2. Endringer i rådsforordningen om EuroHPC
3. Kommende EU-strategier:
 - Strategi for livsvitenskaper
 - Strategi for Start-up and Scale-up
 - Strategi for forsknings- og teknologiinfrastrukturer

Følgende møter ble avholdt:

Uformelt konkurranseevneråd (forskning): 16.-17. juli

- Ministrene diskuterte rollen til kritiske teknologier for europeisk konkurransekraft og forslaget til nytt rammeprogram for forskning og innovasjon for 2028-2034.
- Statsråd Sigrun Aasland deltok på møtet i København.

Ministrene var positive til forslaget om et selvstendig rammeprogram.

Formelt konkurranseevneråd (forskning) 30. september

- Møtet vedtok:
 - Rådskonklusjoner om en strategi for Start-up and Scale-up
 - Rådskonklusjoner om livsvitenskap og konkurranseevne
- Det var en politisk debatt om Horisont Europa
- Det var også en lunsjdiskusjon om ambisjoner for forsknings- og teknologiinfrastrukturer

Hovedresultater fra diskusjonene finnes [her](#). Diskusjonene om Horisont Europa er omtalt tidligere i rapporten.

Formelt konkurranseevneråd (forskning) 9. desember

- Det var enstemmig tilslutning til endringer i rådsforordningen om det europeiske fellesforetaket for superdatamaskiner (European High Performance Computing Joint Undertaking (EuroHPC JU)).
- Politisk diskusjon om prioriteringer for nye Horisont Europa og koblinger mellom Horisont Europa og Konkurranseevnefondet
- Under eventuelt ble bl.a. bidrag fra de europeiske universitetsalliansene til ERA diskutert og det ble gitt informasjon om 'Scale-up Europe Fund'

Diskusjonene om Horisont Europa er omtalt tidligere i rapporten.

Vedr. diskusjonen om endringer i EuroHPC, som åpner for satsinger på KI-gigafabrikker og kvante i EuroHPC, sa det danske formannskapet at dette har vært en hovedprioritering for dem. Det er viktig at Europa ikke er teknologisk avhengig av amerikansk infrastruktur. KI-fabrikkene skal være 'made in Europe' i størst mulig grad.

[Scaleup Europe-fondet](#) ble ønsket velkommen av ministrene. Initiativet ble annonsert av president Von der Leyen i hennes tale om Unionens tilstand i 2025. Dette skal være et flaggskipinitiativ i regi av Det europeiske innovasjonsrådet (EIC) for å mobilisere privat kapital og gjøre store investeringer i unge, raskt voksende selskaper i viktige teknologisektorer. Målet er et fond på **5 mrd. euro**. Fondet skal gå tyngre inn i selskapene enn eksisterende ordninger – inntil **100 mill. euro**.

Hovedresultater fra diskusjonene finnes [her](#).

Europaparlamentet

Resolusjon om midtveisevaluering av Horisont Europa og anbefalinger for FP10

Et utkast til en resolusjon om midtveisevalueringen av Horisont Europa og anbefalinger for neste rammeprogram ble vedtatt i Europaparlamentet 11. mars 2025. MEP Christian Ehler (EPP/DE) var rapportør (saksordfører). I resolusjonen støtter Parlamentet at neste rammeprogram må bli et selvstendig program med et vesentlig høyere budsjett. ERC og EIC må være motorer for styrket konkurransekraft. Styringen av programmet må forbedres, blant annet gjennom økt bruk av råd fra uavhengige spesialister om implementering av programmet. Et sammendrag finnes [her](#) og hele resolusjonen [her](#).

Resolusjon om en ERA-rettsakt ('ERA Act')

ITRE-komiteen i Parlamentet hadde 3. desember 2025 en første diskusjon av et utkast til en resolusjon om en rettsakt om Det europeiske forskningsområdet - ERA Act. I møtet trakk initiativtager MEP Eszter Lakos (EPP/HU) frem fire prioriteringer for en ERA-rettsakt: et sterkt og bindende rammeverk for ERA: et eget juridisk initiativ om vitenskapelig frihet, investeringsmål og fri sirkulasjon av forskere, kunnskap og

teknologi. En resolusjon vil være et innspill fra Parlamentet til diskusjonene om en ny rettsakt om ERA.

Fremover

Horisont Europa (2021-2027)

Det vil være overgangstiltak ('bridging actions') i siste del av Horisont Europa, inkludert utlysninger knyttet til koblinger mellom forskning og innovasjon i Horisont Europa og industri- og næringspolitikk i Konkurransesevnefondet, samt tiltak knyttet til flerbruksteknologier ('dual-use') i regi av EIC.

Forhandlinger om neste Horisont Europa (2028-2034)

Forhandlingene om nye EU-programmer vil i 2026 tas videre av EU-formannskapene i Rådet dette året - først Kypros, så Irland, og av ITRE-komiteen i Europaparlamentet.

Aktuelle temaer er koblingene mellom Horisont Europa og Konkurransesevnefondet, styringen av begge programmene og integrasjon av flerbruksteknologier og forsvarsforskning i Horisont Europa. Videre vil et mulig ansvar for Konkurransesevnefondet for elementer i Horisont Europa diskuteres, som 'missions', finansiering av forsknings- og teknologiinfrastruktur og innovasjonsøkosystemer.

Styringen av EU-programmene er satt på dagsorden, ikke minst fordi Horisont Europa og Konkurransesevnefondet er koblet og fordi Kommisjonen legger opp til stor grad av fleksibilitet i prioriteringer og budsjett. Kommisjonen vil kunne legge frem en melding tidlig i 2026 om et 'Competitiveness Coordination Tool' som kan ha implikasjoner for styringen av innsatsen for konkurranseevne i EU-programmene.

Tentative tidslinjer for behandlingen av Horisont Europa er:

Rådet

- 2.halvår 2025 (Danmarks formannskap):
 - o desember: Fremskrittsrapport – 'Progress Report'
- 1. halvår 2026 (Kypros' formannskap): 'Partial General Approach'
- 2. halvår 2026 (Irlands formannskap): [Trilogforhandlinger](#)

Parlamentet

- 26. februar: Høring med representative organisasjoner
- Mars: ITRE-møte om utkast til rapport (innstilling)
- April: Uttalelser fra andre komiteer i EP
- Mai: Budsjettvurderinger ved budsjettkomiteen (BUDG)
- September: Avstemning om endelig ITRE-rapport
- Oktober: Avstemning i plenum i EP

Basert på tidslinjene er det mulig at det starter opp trilogforhandlinger mellom EU-institusjonene høsten 2026. Da vil også Kommisjonen delta. Utviklingen i diskusjonene om langtidsbudsjettet (MFF) for EU er avgjørende for det endelige forhandlingsresultatet.

Kommisjonens arbeidsprogram 2026

Europakommisjonen la 21. oktober 2025 frem sitt [arbeidsprogram for 2026](#). Det er tre saker på forskningsområdet:

- Rettsakt om Det europeiske forskningsområdet - ERA Act (lovgivende, artikkel 182 TFEU, Q3 2026)
- Rettsakt om bioteknologi - European Biotech Act II (lovgivende, artikkel 114 TFEU, Q3 2026)
- Rettsakt om kvante - Quantum Act (lovgivende, artikkel 173, 180 og 184 TFEU, Q2 2026)

For ERA-rettsakten vil det i 2026 først utarbeides en effektivurdering i regi av Kommisjonen – Impact Assessment - før utkast til rettsakt ferdigstilles. Rettsliggjøring av ERA-samarbeidet kan tilsi vurderinger av EØS-relevans av rettsakten.

Andre saker

Økonomisk sikkerhet og forskningssikkerhet

Kommisjonen vil i 2026 kunne følge opp fokuset på økonomisk sikkerhet og forskningssikkerhet spesielt gjennom nye tiltak, særlig etablering av et nytt senter for ekspertise om forskningssikkerhet og en egen plattform for selskapsgjennomgang ('due dilligence').

Oppdatert Arktisstrategi

EU vil i 2026 revidere sin strategi for Arktis. Oppdateringen er bl.a. drevet frem av Europaparlamentet og reflekterer ikke minst et behov for å gi EUs Arktis-politikk et tydeligere sikkerhets- og geopolitisk perspektiv. Strategien ventes lagt frem i september 2026. Det ble åpnet nettbaserte konsultasjoner med tanke på oppdatering av strategien 23. desember 2025. Konsultasjonene er åpne til 16. mars 2026 og finnes [her](#).

Vedlegg 1 - Behandling av Horisont Europa og ECF i Rådet og Parlamentet

Rådet

I Rådet skjer den politiske behandlingen av forslagene til nytt Horisont Europa og Konkurransesevnefondet primært i Konkurransesevnerådet – Competitiveness Council. Her møter forskningsministrene og industri- og næringsministrene, normalt i to ulike konfigurasjoner.

Saksforberedende behandling skjer i følgende grupper:

- Langtidsbudsjettet 2028-2034: Ad-hoc arbeidsgruppe for MFF – ‘Ad-hoc MFF Working Party’ (MFF AHWP)
- Horisont Europa: Rådets arbeidsgruppe for forskning – ‘Research Working Party’ (RWP)
- Konkurransesevnefondet: En egen (av tre) undergrupper under MFF AHWP.

Ad-hoc gruppen for MFF har et koordinerende ansvar, og ligger under finansministrene.

Europaparlamentet

I Parlamentet har komiteen for industri, energi og forskning (ITRE) det saksforberedende ansvaret, både for Horisont Europa og Konkurransesevnefondet. Parlamentarikerne i komiteen understøttes av egne assistenter og utredningsressurser i Parlamentet.

Rapportører (saksordførere) er:

Horisont Europa – forordningen

- Rapportør: Christian EHLER [EPP]
- Skyggerapportører: Anna ZALEWSKA [ECR], Ivars IJABS [Renew], Lina GÁLVEZ [S&D], Ville NIINISTÖ [Greens/EFA], Julie RECHAGNEUX [Pfe], Nikos PAPPAS [The Left]

Horisont Europa – særprogrammet

- Rapportør: René REPASI [S&D]
- Skyggerapportører: Anna ZALEWSKA [ECR], Ville NIINISTÖ [Greens/EFA], Katri KULMUNI [Renew], Eszter LAKOS [EPP], Julie RECHAGNEUX [Pfe], Nikos PAPPAS [The Left]

Konkurransesevnefondet

- Rapportør: Christian EHLER [EPP], Dan NICA [S&D]
- Skyggerapportører: Marc BOTENGA [The Left], Rihards KOLS [ECR], Jana NAGYOVÁ [Pfe], Yvan VEROUGSTRAETE [Renew], Sarah KNAFO [ESN], Benedetta SCUDERI [Greens/ALE]

Informasjon om de politiske gruppene i Europaparlamentet finnes [her](#).